ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ)
ΤΗΣ 4ης ΜΑΡΤΙΟΥ 1982 [1]

Effer SpA
κατά Hans-Joachim Kantner
(αἴτηση Bundesgerichtshof γιά τήν ἔκδοση προδικαστικῆς ἀποφάσεως)

«Σύμβαση Βρυξελλῶν»

Ὑπόθεση 38/81

Περίληψη

Σύμβαση περί ἁρμοδιότητος τῶν δικαστηρίων καί ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων — Ἁρμοδιότης ἐπί συμβάσεων — Ἔκταση — Ἐκτίμηση τῆς ὑπάρξεως τῆς ἀμφισβητουμένης συμβάσεως μεταξύ τῶν διαδίκων — Ἐμπίπτει

(Σύμβαση τῆς 27ης Σεπτεμβρίου 1968, ἄρθρο 5 παράγραφος 1)

Στίς ἀναφερόμενες στό ἄρθρο 5 παράγραφος 1 τῆς Συμβάσεως περιπτώσεις, ἡ ἁρμοδιότης τοῦ ἐθνικοῦ δικαστηρίου νά ἀποφανθεῖ ἐπί ζητημάτων σχετικῶν μέ μία σύμβαση, περιλαμβάνει καί τό ζήτημα τῆς ἐκτιμήσεως τοῦ ἄν ὑπάρχουν τά θεμελιοῦντα τήν ἴδια τήν σύμβαση περιστατικά, καθ' ὅσον μία τέτοια ἐκτίμηση εἶναι ἀπαραίτητη γιά νά ἐπιτρέψει στό ἐπιλαμβανόμενο ἐθνικό δικαστήριο νά θεμελιώσει τήν ἁρμοδιότητά του δυνάμει τῆς Συμβάσεως. Συνεπῶς, ὁ ἐνάγων δύναται νά ἐπιλέξει ὡς κατά τόπο ἁρμόδιο τό δικαστήριο πού προβλέπεται στό ἄρθρο 5 παράγραφος 1 τῆς Συμβάσεως, ἀκόμη καί ἄν ἡ κατάρτιση τῆς συμβάσεως, πού ἀποτελεῖ τήν βάση τῆς ἀγωγῆς, τελεῖ ὑπό ἀμφισβήτηση μεταξύ τῶν διαδίκων.

Στήν ὑπόθεση 38/81,

ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἀντικείμενο αἴτηση τοῦ Bundesgerichtshof πρός τό Δικαστήριο, κατ' ἐφαρμογή τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 3ης Ἰουνίου 1971 περί ἑρμηνείας ἀπό τό Δικαστήριο τῆς Συμβάσεως τῆς 27ης Σεπτεμβρίου 1968 περί ἁρμοδιότητος τῶν δικαστηρίων καί ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων ἐπί ἀστικῶν καί ἐμπορικῶν ὑποθέσεων, μέ τήν ὁποία ζητεῖται στό πλαίσιο τῆς ἐκκρεμοῦς ἐνώπιον τοῦ αἰτοῦντος δικαστηρίου διαφορᾶς μεταξύ

1 — Γλώσσα διαδικασίας: ἡ γερμανική.

EFFER SpA, Castel Maggiore (Μπολώνια), Ἰταλία,

HANS-JOACHIM KANTNER, Langen, Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας,

ἡ ἔκδοση προδικαστικῆς ἀποφάσεως ὡς πρός τήν ἑρμηνεία τοῦ ἄρθρου 5, περίπτωση 1 τῆς Συνθήκης τῆς 27ης Σεπτεμβρίου 1968 περί ἁρμοδιότητος τῶν δικαστηρίων καί ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων ἐπί ἀστικῶν καί ἐμπορικῶν ὑποθέσεων,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρῶτο τμῆμα)

συγκείμενο ἀπό τούς G. Bosco, πρόεδρο τμήματος, A. O'Keeffe καί T. Koopmans, δικαστές,

γενικός εἰσαγγελεύς: G. Reischl
γραμματεύς: H. A. Rühl, κύριος ὑπάλληλος διοικήσεως

ἐκδίδει τήν ἀκόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

Περιστατικά

I — Πραγματικά περιστατικά καί ἔγγραφη διαδικασία

Ὁ Kantner διευθύνει στό Darmstadt ἕνα γραφεῖο μηχανικοῦ — συμβούλου ἐπί θεμάτων εὑρεσιτεχνίας καί ζητεῖ ἀπό τήν ἑταιρία Effer τήν ἀμοιβή του, τῆς ὁποίας τό ὕψος δέν ἀμφισβητεῖται.

Ἡ ἐπιχείρηση Effer κατασκεύαζε γερανούς, τούς ὁποίους ἡ ἐπιχείρηση Hykra διέθετε στή γερμανική ἀγορά. Γιά νά διαπιστωθεῖ ἄν ἡ πώληση ἑνός σπαστοῦ βραχίονα γερανοῦ, πού εἶχε σχεδιάσει ἡ ἐπιχείρηση Effer ἔθιγε κεκτημένα δικαιώματα εὑρεσιτεχνίας, ἔπρεπε ἕνας σύμβουλος ἐπί θεμάτων εὑρεσιτεχνίας νά κάνει ὁρισμένες ἔρευνες στήν Γερμανία. Μετά ἀπό συζήτηση μεταξύ τῆς Effer καί τῆς Hykra, ἡ τελευταία αὐτή ἀνέθεσε τό Δεκέμβριο, τοῦ 1971 τίς ἔρευνες στόν Kantner.

Οἱ διάδικοι στήν κυρία δίκη ἀμφισβητοῦν τό γεγονός ὅτι ἡ Hykra, ἡ ὁποία ἐν τῷ μεταξύ ἐκηρύχθη σέ κατάσταση πτωχεύσεως, εἶχε δώσει στόν Kantner ἐντολή ἐν

ὀνόματι τῆς Effer ἤ ἐν ὀνόματί της. Λόγω τῆς εἰκαζομένης ἐλλείψεως οἱασδήποτε συμβάσεως μεταξύ αὐτῆς καί τοῦ Kantner, ἡ Effer συμπεραίνει ὅτι τά γερμανικά δικαστήρια δέν εἶναι ἁρμόδια γιά τήν ἐκδίκαση τῆς διαφορᾶς.

Τό γερμανικό δικαστήριο ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ὁ Kantner ἐνήγαγε πρωτοδίκως τήν ἑταιρία Effer ἔκανε δεκτή τήν ἀγωγή τοῦ Kantner, ὁ ὁποῖος ἐδικαιώθη ἐπίσης κατ' ἔφεση. Τότε ἡ Effer ἤσκησε ἀναίρεση ἐνώπιον τοῦ Bundesgerichtshof, τό ὁποῖο μέ Διάταξη τῆς 29ης Ἰανουαρίου 1981, ὑπέβαλε στό Δικαστήριο τό ἀκόλουθο προδικαστικό ἐρώτημα:

Ὁ ἐνάγων ἔχει τήν εὐχέρεια νά ἐπιλέξει ὡς κατά τόπο ἁρμόδιο τό δικαστήριο τοῦ τόπου ἐκτελέσεως τῆς συμβάσεως, σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 5, περίπτωση 1 τῆς Συμβάσεως, ἀκόμη καί ὅταν ἀμφισβητεῖται ἡ σύναψη τῆς συμβάσεως ἀπό τήν ὁποία πηγάζει ἡ ἀξίωση πού ἀποτελεῖ τήν βάση τῆς ἀγωγῆς;

Ἡ διάταξη περί παραπομπῆς ἐπρωτοκολλήθη στήν γραμματεία τοῦ Δικαστηρίου στίς 19 Φεβρουαρίου 1981.

Συμφώνως πρός τό ἄρθρο 5 τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 3ης Ἰουνίου 1971 περί ἑρμηνείας ἀπό τό Δικαστήριο τῆς Συμβάσεως τῆς 27ης Σεπτεμβρίου 1968, ὁ Kantner, ἐκπροσωπούμενος ἀπό τόν O. Brändel, δικηγόρο παρά τῷ Bundesgerichtshof, ἡ ἑταιρία Effer, ἐκπροσωπουμένη ἀπό τόν F. W. Beckensträter, τοῦ δικηγορικοῦ συλλόγου Φρανκφούρτης, ἡ κυβέρνηση τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου, ἐκπροσωπουμένη ἀπό τήν G. Dagtoglou, τοῦ Treasury Solicitor's Department, ἡ ὁποία κατέθεσε ὑπόμνημα πού συνετάγη ἀπό τόν K. M. Newman, τοῦ Lord Chancellor's Department, καί ἡ Ἐπιτροπή τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, ἐκπροσωπουμένη ἀπό τόν νομικό της σύμβουλο Erich Zimmermann, ἐπικουρούμενο ἀπό τόν W.-D. Krause-Ablass, τοῦ δικηγορικοῦ συλλόγου Düsseldorf κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις.

Κατόπιν ἐκθέσεως τοῦ εἰσηγητοῦ δικαστοῦ καί μετ' ἀκρόαση τοῦ γενικοῦ εἰσαγγελέως, τό Δικαστήριο ἀπεφάσισε τήν ἔναρξη τῆς προφορικῆς διαδικασίας χωρίς προηγουμένη διεξαγωγή ἀποδείξεων. Ἀπεφάσισε ἐπίσης νά ἀναθέσει τήν ἐκδίκαση τῆς ὑποθέσεως στό πρῶτο τμῆμα, σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 95 παράγραφοι 1 καί 2, τοῦ κανονισμοῦ διαδικασίας.

II — Παρατηρήσεις πού κατετέθησαν δυνάμει τοῦ ἄρθρου 5 τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 3ης Ἰουνίου 1971

Ὁ *Kantner* θεωρεῖ ὅτι στό προδικαστικό ἐρώτημα τοῦ Bundesgerichtshof πρέπει νά δοθεῖ καταφατική ἀπάντηση.

Τονίζει ὅτι, ὅσον ἀφορᾶ τό ἄρθρο 5, περίπτωση 1, σύμφωνα μέ τό ὁποῖο ἄν πρόκειται γιά διαφορές ἐκ συμβάσεως ἁρμόδιο εἶναι τό δικαστήριο τοῦ τόπου ὅπου ἐξετελέσθη ἤ πρέπει νά ἐκτελεσθεῖ ἡ ἐνοχή πού συνιστᾶ τή βάση τῆς ἀγωγῆς, οἱ συντάκτες τῆς Συμβάσεως τοῦ 1968 ἐκκινοῦν ἀπό τήν ἰδέα ὅτι ἐπί ἐνοχῆς ἐκ συμβάσεως, τό δικαστήριο τοῦ τόπου ἐκπληρώσεως τῆς παροχῆς προσφέρει ἰδιαίτερες ἐγγυήσεις ὀρθῆς ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης. Αὐτός εἶναι ὁ λόγος γιά τόν ὁποῖο, ἀπό τήν ἄποψη ἐπίσης τοῦ ἀλλοδαποῦ ὀφειλέτου, ἡ ἐπιλογή τοῦ δικαστηρίου πού ἐπαφίεται στόν δανειστή, δέν ἐμφανίζεται ὡς ἀνεπιεικής.

Κατά τόν Kantner, τό νά ὑποστηριχεῖ ὅτι τό ἐν λόγω ἄρθρο εἶναι πάντα ἀνεφάρμοστο, ὅταν ὁ ὀφειλέτης ἀμφισβητεῖ τήν ὕπαρξη τῆς συμβάσεως, θά ὁδηγοῦσε μέ πολύ μεγάλη εὐκολία σέ καταστρατήγηση τοῦ σκοποῦ πού ἐπεδίωξε ὁ νομοθέτης. Ὁποιαδήποτε ἀγωγή, στήν ὁποία ἐρείδεται ἡ σύμβαση, καί πού ἀσκεῖται ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τοῦ τόπου ἐκτελέσεώς της κινδυνεύει νά ἀπορριφθεῖ, ἐκ μόνου τοῦ λόγου ὅτι ὁ ἐναγόμενος ἀμφισβητεῖ — χωρίς νά ἀναπτύσει περισσότερο τούς ἰσχυρισμούς του — τήν ὕπαρξη συμβάσεως. Ἡ ἁρμοδιότης τοῦ δικαστηρίου τοῦ τόπου ἐκπληρώσεως τῆς παροχῆς, πού εἶναι ἐξαιρετικά σημαντική ἀπό οἰκονομική ἄποψη, θά ἔχανε στήν πράξη, ἀπό τό γεγονός αὐτό τή σημασία της. Γιά τόν λόγο αὐτό, τό ἄρθρο

5 περίπτωση 1 πρέπει νά ἑρμηνευθεῖ ὑπό τήν ἔννοια ὅτι ἡ ἁρμοδιότης τοῦ δικαστηρίου τοῦ τόπου ἐκπληρώσεως τῆς παροχῆς πρέπει νά καθορίζεται ἀποκλειστικῶς συμφώνως πρός τά πραγματικά περιστατικά πού ἐκτίθενται στήν ἀγωγή ἀπό τόν ἐνάγοντα καί ὄχι ἐν σχέσει μέ τό ἄν ὁ ἐναγόμενος δέχεται ἤ ἀμφισβητεῖ τήν κατάρτιση συμβάσεως.

Ὁ Kantner δέν ἀρνεῖται ὅτι, ἄν αὐτή ἡ ἑρμηνεία γίνει δεκτή, ὁ ἐναγόμενος δύναται νά ἐπικαλεσθεῖ τόν κανόνα περί θεμελιώσεως τῆς ἁρμοδιότητος πού προβλέπεται στό ἄρθρο 5 περίπτωση 1 τῆς Συμβάσεως, ἰσχυριζόμενος ἁπλῶς ὅτι ἐπικαλεῖται δικαιώματα τά ὁποῖα πηγάζουν ἀπό τήν σύμβαση. Πάντως, θεωρεῖ ὅτι ἡ κατάσταση αὐτή εἶναι, ἀφ' ἑνός, ἡ ἀναγκαία συνέπεια ἑνός κανόνος πού θεωρεῖται ὅτι δημιουργεῖ γιά τόν δανειστή εἰδική δωσιδικία, καί ἀφ' ἑτέρου, δέν συνεπάγεται κανένα ὑπέρμετρο κίνδυνο γιά τόν ἀλλοδαπό ἐναγόμενο, δεδομένου ὅτι, ἄν ὁ ἰσχυρισμός τοῦ ἐνάγοντος δέν εἶναι βάσιμος, ἡ ἀγωγή δέν θά εἶχε περισσότερες πιθανότητες ἐπιτυχίας ἐνώπιον τοῦ ἐθνικοῦ δικαστηρίου ἀπ' ὅ,τι θά εἶχε ἐνώπιον ἀλλοδαποῦ δικαστηρίου.

Ἐν τέλει ὁ Kantner παρατηρεῖ ὅτι μιά εὐρεία ἑρμηνεία τοῦ οὐσιαστικοῦ πεδίου ἐφαρμογῆς τῆς ἐπιδίκου διατάξεως ἐπιβάλλεται λόγω τῶν χρησιμοποιηθέντων ὅρων («Vertrag ἤ Ansprüche aus einem Vertrag» (σύμβαση ἤ ἀξιώσεις ἐκ συμβάσεως) «matière contractuelle», «materia contrattuale» (ἐπί διαφορῶν ἐκ συμβάσεως) στίς διάφορες γλωσσικές ἀποδόσεις τῆς Συμβάσεως, καί ἀντιστοιχεῖ, ἐπί πλέον, στήν κρατοῦσα στήν νομολογία καί στήν θεωρία γνώμη.

Ἡ *Effer* θεωρεῖ ὅτι τό γερμανικό κείμενο τοῦ ἄρθρου 5 περίπτωση 1 δέν ἀποτελεῖ ἐπιχείρημα πού νά ἐπιτρέπει τήν ἄποψη ὅτι, ὄχι μόνο οἱ ἐκ συμβάσεως ἀξιώσεις, ἀλλά ἐπίσης ἡ ἴδια ἡ σύμβαση δύναται νά ἀποτελέσει ἀντικείμενο τῆς δίκης. Πράγματι, ἀπό τό ἰταλικό καί τό γαλλικό κείμενο τῆς διατάξεως, πού εἶναι ἐπίσης αὐθεντικό, ὅπως τό γερμανικό κείμενο, κροκύπτει ὅτι, ἐν πάση περιπτώσει, ἡ ὕπαρξη τῆς συμβάσεως καθ' ἑαυτῆς δέν πρέπει νά ἀμφισβητεῖται, γιά νά θεμελιωθεῖ διεθνής δικαιοδοσία τοῦ δικαστηρίου πού ἐπιλαμβάνεται ὡς δικαστήριο τοῦ τόπου ἐκτελέσεως τῆς παροχῆς.

Κατά τήν Effer, ἀπό τά διάφορα ἀποσπάσματα τῆς ἐκθέσεως ἐπί τῆς Συμβάσεως (ἔκθεση Jenard) προκύπτει σαφῶς ὅτι τό ἄρθρο 5 περίπτωση 1 προβλέπει παρέκκλιση ἀπό τόν γενικό κανόνα, πού υἱοθετήθηκε ἀπό τήν Σύμβαση, ὡς πρός τήν ἁρμοδιότητα τοῦ δικαστηρίου τῆς κατοικίας τοῦ ἐναγομένου, καί ὅτι ἡ προϋπόθεση, ἡ ὁποία δικαιολογεῖ αὐτή τήν παρέκκλιση, εἶναι ἡ ὕπαρξη τῆς συμβάσεως. Παραπέμπει, μεταξύ ἄλλων, στή γερμανική, στό ἀπόσπασμα πού ἀναφέρεται στήν σελίδα 2149 τῆς ἐκθέσεως, μέ τόν ὑπότιτλο «Gerichtsstand für Klagen aus Verträgen» (Δικαστήριο ἁρμόδιο ἐπί ἀγωγῶν ἐκ συμβάσεως), πού ὁρίζει ὅτι ἡ ἁρμοδιότης τοῦ Δικαστηρίου τοῦ τόπου ἐκπληρώσεως τῆς παροχῆς εἶναι περιορισμένη, ὅπως στό γερμανικό δίκαιο, στίς «Ansprüche aus Verträgen» (ἀξιώσεις ἐκ συμβάσεως).

Ἐλλείψει συμβάσεως, καί ἀκόμη ὅταν ἡ σύναψη τῆς συμβάσεως ἀμφισβητεῖται *ab origine*, ὁ γενικός κανόνας πού ἀναφέρεται στό ἄρθρο 2 τῆς Συμβάσεως ἐφαρμόζεται ἐκ νέου.

Ἡ ἀναφερθεῖσα ἔκθεση ἀποδίδει σημασία στήν ἀνάγκη ἀποφυγῆς «πολλαπλασιασμοῦ τῶν δικαστηρίων». Συνεπῶς, ἄν ἐγένετο δεκτή ἡ ἄποψη τοῦ ἐνάγοντος στήν κυρία δίκη, θά προέκυπτε ἀκριβῶς τό ἀντίθετο ἀποτέλεσμα. Ἐπιπροσθέτως, ἄν ἡ ἄποψη τοῦ ἐνάγοντος ἦτο ὀρθή, ὅλες οἱ ἐνδεχόμενες διαφορές θά ὑπήγοντο στό πεδίο τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 5, καί θά ἐτίθετο τό ἐρώτημα σέ ποιές ὑποθέσεις θά ἐφαρμόζεται ἀκόμα ὁ γενικός κανόνας περί θεμελιώσεως τῆς ἁρμοδιότητος, — πού προβλέπει τό ἄρθρο 2 τῆς Συμβάσεως.

Τό *Ἡνωμένο Βασίλειο* παρατηρεῖ ὅτι τό ἐρώτημα πού ἐτέθη ἀπό τό Bundesgerichtshof φαίνεται, ἐκ πρώτης ὄψεως νά ἐπιδέχεται ἀρνητική ἀπάντηση δυνάμει τῆς λίαν γνωστῆς ἀρχῆς σύμφωνα μέ τήν ὁποία ὅλες οἱ διατάξεις πού συνεπάγονται παρέκκλιση ἀπό γενικό κανόνα ἐπιδέχονται στενή ἑρμηνεία. Συνεπῶς, ὅσον ἀφορᾶ τό

ἄρθρο 5 περίπτωση 1, ἡ ἀρχή αὐτή θά ὁδηγοῦσε στό συμπέρασμα ὅτι ἐλλείψει συμβάσεως δέν δύναται νά ὑπάρχει συμβατική ἐνοχή τῆς ὁποίας ἡ ἐκτέλεση δύναται νά θεμελιώσει τήν ἁρμοδιότητα.

Παρ' ὅλα αὐτά, τό Ἡνωμένο Βασίλειο θεωρεῖ ὅτι σοβαροί λόγοι πρακτικῆς φύσεως συνηγοροῦν ὑπέρ μιᾶς διαφορετικῆς λύσεως.

Κατ' ἀρχάς, ἐξετάζει τίς συνέπειες μιᾶς ἀρνητικῆς ἀπαντήσεως. Κατά τήν γνώμη του, σέ μιά τέτοια περίπτωση, ἡ ἁρμοδιότης ἑνός δικαστηρίου πού θεμελιώνεται στό ἄρθρο 5 περίπτωση 1, ἐκμηδενίζεται αὐτόματα ἀπό ὁποιονδήποτε ἐναγόμενο πού ἀμυνόμενος ἀμφισβητεῖ τήν ὕπαρξη τῆς συμβάσεως. Αὐτό θά ἐπέτρεπε σέ ὁποιονδήποτε ἐναγόμενο, ἀποφασισμένο νά ἐνεργήσει κατ' αὐτό τόν τρόπο, νά ἀποκλείει τήν ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 5 περίπτωση 1, ὑποστηρίζοντας ἁπλῶς ὅτι δέν προέβη σέ δήλωση βουλήσεως κατά τήν κατάρτιση τῆς ὑποτιθεμένης συμβάσεως ἤ ὅτι αὐτή, γιά ἕνα ὁποιοδήποτε ἄλλο λόγο, εἶναι ἀνυπόστατη ἤ δέν εἶναι ἔγκυρη. Ἐπιπροσθέτως, ἡ ἀρχή σύμφωνα μέ τήν ὁποία τό γεγονός ὅτι ἀμφισβητεῖται τό πραγματικό θεμέλιο μιᾶς δωσιδικίας ἀναιρεῖ τό θεμέλιο αὐτό, θά ἦταν ἐπίσης ἐφαρμοστέα σέ ἄλλες εἰδικές δωσιδικίες, γιά παράδειγμα ἐπί δωσιδικίας τῆς ἀδικοπραξίας τοῦ ἄρθρου 5 περίπτωση 3, πράγμα πού θά εἶχε ἀποτελέσματα ἐπίσης ἀπαράδεκτα.

Τό Ἡνωμένο Βασίλειο θεωρεῖ ὅτι αὐτοί οἱ λόγοι προβάλλουν ἀποφασιστικά τήν ἀναγκαιότητα διατηρήσεως μιᾶς εἰδικῆς δωσιδικίας σέ περιπτώσεις αὐτοῦ τοῦ εἴδους, ἐφ' ὅσον δικαιολογημένα ὁ διάδικος ἐπικαλεῖται τήν δωσιδικία αὐτή. Ἀναφέρει σχετικῶς τήν ἀπόφαση πού ἐξεδόθη ἀπό τό Δικαστήριο στήν ὑπόθεση 73/77, συμφώνως πρός τήν ὁποία ἡ ἀμφισβήτηση περί τήν ὕπαρξη τῆς συμβάσεως πού εἶναι ἀντικείμενο διαφορᾶς, δέν ἔχει ἐπίπτωση ὡς πρός τήν ἐφαρμογή ἐπί τῆς ἐν λόγω διαφορᾶς τοῦ ἄρθρου 16 περίπτωση 1 τῆς Συμβάσεως, διάταξη πού ἐπίσης θεμελιώνει εἰδική δωσιδικία.

Τό Ἡνωμένο Βασίλειο δέχεται ὅτι εἶναι ἐξίσου δυνατό νά δοθεῖ ἀρνητική ἀπάντηση στό ἐρώτημα, διαφοροποιώντας την κατά τρόπο ὥστε ἡ ἁρμοδιότης νά μήν παραμερίζεται ἀπό μιά ἁπλή ἀμφισβήτηση περί τήν ὕπαρξη τῆς συμβάσεως, ἀλλά ἀπό τή δυνατότητα τοῦ ἐναγομένου νά ἀμφισβητήσει τήν ἁρμοδιότητα αὐτή ἄν ἀποδείξει ὅτι δέν ὑπάρχει σύμβαση.

Τό νά ἑρμηνευθεῖ τό ἄρθρο 5 περίπτωση 1 κατά τήν ἔννοια ὅτι τό δικαστήριο πού ἐπιλαμβάνεται δυνάμει τῆς διατάξεως αὐτῆς δέν εἶναι ἁρμόδιο, ἄν τελικά ἀποδειχθεῖ ὅτι ἡ ἴδια σύμβαση δέν συνήφθη, ὁπωσδήποτε θά εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα ἕνα αἴτημα ἐπί τῆς οὐσίας, πού συνεζητήθη λεπτομερῶς ἐνώπιον ἑνός δικαστηρίου, νά δύναται νά ἀποτελέσει ἀντικείμενο νέας δίκης ἐνώπιον ἄλλου δικαστηρίου. Παρ' ὅλο ὅτι τά προβλήματα πού πρέπει νά ἐπιλυθοῦν γιά νά καθορισθεῖ ἡ ἁρμοδιότης εἶναι τά ἴδια μέ ἐκεῖνα πού ἐπιτρέπουν τήν ἔκδοση ἀποφάσεως ἐπί τῆς οὐσίας, ἡ ἀπόφαση περί ἁρμοδιότητος δέν ἀποτελεῖ ὁπωσδήποτε *res judicata*, καί ὁ ἐναγόμενος δύναται νά προβάλει ἐκ νέου τίς ἀξιώσεις του ἐνώπιον ἄλλου δικαστηρίου, μέ τήν ἐλπίδα νά ἐπιτύχει, βάσει ἄλλων δικονομικῶν κανόνων καί κανόνων ἀποδείξεως καί ἴσως ἀκόμα βάσει ἄλλων κανόνων ἰδιωτικοῦ διεθνοῦς δικαίου, διαφορετικό ἀποτέλεσμα.

Δέν εἶναι πάντα εὔκολο νά λυθοῦν προβλήματα περί τήν ὕπαρξη μιᾶς συμβάσεως. Ἡ ὕπαρξη μιᾶς συμβάσεως δύναται πράγματι νά ἀμφισβητηθεῖ γιά διαφόρους λόγους, οἱ προβαλλόμενοι ἰσχυρισμοί δύνανται νά εἶναι μόνο πραγματικοί ἤ πραγματικοί καί νομικοί ἤ μόνο νομικοί. Οἱ συμβάσεις γιά τίς ὁποῖες γίνεται ἐπίκληση τοῦ ἄρθρου 5 περίπτωση 1, παρουσιάζουν σχεδόν πάντα στοιχεῖα πού ἐνδιαφέρουν πολλές χῶρες, τά προβλήματα δέ αὐτά θέτουν γενικῶς προκρίματα ἰδιωτικοῦ διεθνοῦς δικαίου.

Τό Ἡνωμένο Βασίλειο θεωρεῖ ἀλυσιτελές καί ἀπευκταῖο, περίπλοκα προβλήματα τοῦ εἴδους αὐτοῦ, τά ὁποῖα χρήζουν μακρῶν συζητήσεων καί πού ἀφοροῦν τελικά τήν ἀγωγή καθ' ἑαυτή, νά συζητοῦνται ἐν τούτοις προκαταρκτικῶς γιά τόν καθορισμό τῆς ἀρμοδιότητος, καί ἐνδεχομένως, νά ἐπανεξετάζονται ἐξ ὁλοκλήρου ὅταν ἡ ἀρμοδιότης ἔχει κριθεῖ.

Τά ἐπιχειρήματα, σύμφωνα μέ τά ὁποῖα μιά στενή ἑρμηνεία τοῦ ἄρθρου 5 θά ἀπέκλειε τίς πολλαπλές δωσιδικίες καί θά ἐπεφύλασσε στόν ἐναγόμενο τό πλεονέκτημα νά παραστεῖ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῆς κατοικίας του, ἐκτός ἄν ὑπάρχει ἰδιαίτερη σχέση μεταξύ τῆς διαφορᾶς καί ἑνός ἄλλου δικαστηρίου, δέν εἶναι ἀποφασιστικό, κατά τό Ἡνωμένο Βασίλειο. Ἐν πάση περιπτώσει, ὑπάρχει προφανῶς, ἀκόμα καί ἐλλείψει συμβάσεως, μιά ὁρισμένη σχέση μεταξύ τῆς πραγματικῆς καταστάσεως καί τοῦ δικαστηρίου, τοῦ ὁποίου ἐπικαλεῖται κανείς τήν ἀρμοδιότητα, καί ἐπιπροσθέτως, ὁ ἐναγόμενος εἶναι ὑποχρεωμένος νά συζητήσει ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου αὐτοῦ ὅλα τά προβλήματα οὐσίας, ἀκόμα καί ἄν ἡ ὑπεράσπισή του δέν ἀναφέρεται παρά μόνο στήν ἀρμοδιότητα.

Πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι, σ' ἕνα διαφορετικό ἀλλά ἀνάλογο πλαίσιο, δηλαδή στό πλαίσιο τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἐφαρμοστέου δικαίου ἐπί ἐνοχῶν ἐκ συμβάσεως, ἡ λύση πού υἱοθετήθη ἀπό τήν Σύμβαση τῆς Ρώμης, πού συνήφθη στά πλαίσια τῆς ΕΟΚ καί πού εὑρίσκεται στό στάδιο τῆς ὑπογραφῆς ἀπό τῆς 19ης Ἰουνίου 1980, γιά τήν περίπτωση πού ἡ ὕπαρξη συμβάσεως προκαλεῖ προβλήματα, προβλέπει ὅτι ἡ ὕπαρξη καί ἡ ἐγκυρότης τῆς συμβάσεως πρέπει νά καθορισθοῦν κατά τό ἐφαρμοστέο δίκαιο δυνάμει τῆς ἐν λόγω Συμβάσεως, ἄν ἡ σύμβαση ἦτο ἔγκυρη.

Γιά τούς ἀνωτέρω λόγους τό Ἡνωμένο Βασίλειο, παρ' ὅλο ὅτι δέν συμμερίζεται τήν ἄποψη σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἕνα δικαστήριο ἔχει ὁπωσδήποτε ἀρμοδιότητα, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 5 περίπτωση 1, γιά ὁποιαδήποτε διαφορά περί τήν ὕπαρξη μιᾶς συμβάσεως, ἐντούτοις θεωρεῖ ὅτι, ὅταν ἡ ἀγωγή ἀναφέρεται σέ ἐνοχή πού πηγάζει ἀπό σχέση, ἡ ὁποία, ἐκ πρώτης ὄψεως, ἔχει συμβατικό χαρακτήρα καί ὅταν αὐτή ἡ ἀγωγή ἀσκεῖται καλῇ τῇ πίστει ἀπό τόν ἐνάγοντα, τό δικαστήριο πού ἐπιλαμβάνεται δέν πρέπει νά ἀπεκδύεται τήν ἀρμοδιότητα πού τοῦ ἀναγνωρίζει τό ἄρθρο 5 περίπτωση 1, γιά τόν λόγο ὅτι ὁ ἐναγόμενος θέτει ζήτημα ὑπάρξεως τῆς συμβάσεως.

Ἡ *Ἐπιτροπή τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων* θεωρεῖ ὅτι τό κείμενο τοῦ ἄρθρου 5 περίπτωση 1, δέν σημαίνει ὅτι πρέπει νά μήν γίνεται δεκτή ἡ ἀρμοδιότης κατά τήν ἔννοια τῆς ἐν λόγω διατάξεως, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἀμφισβήτηση ὡς πρός τήν ὕπαρξη τῆς συμβάσεως μεταξύ τῶν ἀντιδίκων ἤ ὡς πρός ἕνα ἄλλο σημαντικό γεγονός πού θεμελιώνει τήν ἀρμοδιότητα. Ἀντιθέτως, οἱ ἴδιοι οἱ ὅροι τῆς διατάξεως (στό γερμανικό κείμενο), σύμφωνα μέ τούς ὁποίους δύνανται νά ἀποτελέσουν ἀντικείμενο διαφορᾶς ὄχι μόνο οἱ ἀξιώσεις πού ἀπορρέουν ἀπό μιά σύμβαση, ἀλλά ἐπίσης ἡ ἴδια ἡ σύμβαση, δείχνει μᾶλλον ὅτι τό δικαστήριο τοῦ τόπου ἐκπληρώσεως τῆς παροχῆς εἶναι ἁρμόδιο γιά νά ἐξετάσει τό πρόβλημα τῆς ὑπάρξεως τῆς ἐπιδίκου συμβατικῆς σχέσεως, στό μέτρο πού εἶναι ἀναγκαῖο γιά τήν ἐξέταση τῶν προβλημάτων ἁρμοδιότητος.

Ἀπό τούς κανόνες πού ἀναφέρονται στό τμῆμα 7 τῆς Συμβάσεως προκύπτει ὅτι ἐναπόκειται στό δικαστήριο πού ἐπιλαμβάνεται νά ἐρευνήσει αὐτεπαγγέλτως τήν ἁρμοδιότητά του κατά τήν ἔννοια τῆς Συμβάσεως. Ἡ ἔρευνα αὐτή ἀρχίζει ἀπό τήν διαπίστωση τῶν περιστατικῶν, πού θεμελιώνουν τήν ἁρμοδιότητα, τά ὁποῖα πρέπει νά ἐκτιμῶνται κατά νόμο ἀπό τό δικαστήριο πού ἐπιλαμβάνεται, προκειμένου νά διαπιστωθεῖ ἄν θεμελιώνουν ἁρμοδιότητα συμφώνως πρός τίς διατάξεις τῆς Συμβάσεως. Ἀπό τήν ἀρχή, συμφώνως πρός τήν ὁποία τό ἐπιλαμβανόμενο δικαστήριο

ὀφείλει αὐτεπαγγέλτως νά διαπιστώσει τά ἀναγκαῖα γιά τή θεμελίωση τῆς ἁρμοδιότητός του περιστατικά, προκύπτει ὅτι τό ἐν λόγω δικαστήριο δέν δύναται νά κηρύξει ἑαυτό ἀναρμόδιο κατά τούς ὅρους τῆς Συμβάσεως, ἐκ μόνου τοῦ λόγου ὅτι ὁ ἐναγόμενος ἀμφισβητεῖ τά περιστατικά αὐτά. Στήν ἀντίθετη περίπτωση, οἱ διατάξεις τῆς Συμβάσεως περί ἁρμοδιότητος θά ἠδύναντο νά καταστρατηγηθοῦν ἀπό ὁποιονδήποτε ἐναγόμενο, ὁ ὁποῖος θά ἀμφισβητοῦσε, ἀκόμη καί χωρίς κανένα βάσιμο λόγο, αὐτή τήν ἁρμοδιότητα.

Ἀντιθέτως, εἶναι δυνατό νά ἐπιβληθοῦν στόν ἐναγοντα ὁρισμένες ἐλάχιστες ἀπαιτήσεις γιά τήν ἀπόδειξη τῶν περιστατικῶν πού θεμελιώνουν τήν ἁρμοδιότητα, ἀπαιτήσεις τῶν ὁποίων ἡ μή τήρηση θά συνεπήγετο τήν κήρυξη τῆς ἀναρμοδιότητος τοῦ ἐπιλαμβανομένου δικαστηρίου. Ἡ Ἐπιτροπή παρατηρεῖ ὅτι ἀπαίτηση αὐτοῦ τοῦ εἴδους καθορίζεται στό ἄρθρο 17 τῆς Συμβάσεως, ἀλλά κατ' ἀρχάς οἱ διατάξεις τῆς Συμβάσεως πού ἀναφέρονται στήν ἁρμοδιότητα δέν προβλέπουν κανένα ὅρο ὡς πρός τόν τύπο οὔτε καμιά ἐλαχίστη ἀπαίτηση ὡς πρός τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο ἡ ἁρμοδιότης πρέπει νά ἀποδειχθεῖ. Τό ἄρθρο 20 τῆς Συμβάσεως λαμβάνει ὑπωσδήποτε ὑπ' ὄψη ὅτι, τό γεγονός ὅτι γίνεται παραπομπή ἐνώπιον ἀλλοδαποῦ δικαστηρίου, τοῦ ὁποίου ὁ ἐναγόμενος ἀμφισβητεῖ τήν ἁρμοδιότητα, δύναται νά τοῦ προκαλέσει τεράστιες δυσκολίες.

Ἡ Ἐπιτροπή παρατηρεῖ ὅτι στήν προσπάθεια νά ἀποφευχθοῦν παρόμοια ἀποτελέσματα ἡ διάταξη αὐτή πράγματι ὁρίζει ὅτι τό δικαστήριο πού ἐπιλαμβάνεται ὀφείλει νά διερευνήσει αὐτεπαγγέλτως τήν ἁρμοδιότητά του καί δέν δύναται νά θεωρήσει ὡς ἀποδειχθέντα τά προβαλλόμενα ἀπό τόν ἐνάγοντα περιστατικά, τά ὁποῖα θεωροῦνται ὅτι θεμελιώνουν τήν ἁρμοδιότητά του, λόγω πχ. μή ἐμφανίσεως τοῦ ἐναγομένου, ἀλλά ὀφείλει νά καλέσει τόν ἐνάγοντα νά τά ἀποδείξει κατά τόν προσήκοντα τύπο· ἐπιπροσθέτως, τό ἴδιο ἄρθρο ἀξιώνει νά δοθεῖ στόν ἐναγόμενο ἡ εὐκαιρία νά ὑπερασπισθεῖ τήν ἄποψή του ἐνώπιον τοῦ ἐπιλαμβανομένου δικαστηρίου, πράγμα πού δύναται νά εἶναι ἰδιαίτερα σημαντικό, ὅταν εἶναι δύσκολο νά λυθεῖ τό πρόβλημα τῆς ἁρμοδιότητος ἤ ὅταν ἡ ἀπάντηση στό πρόβλημα αὐτό ἔχει ἐπιπτώσεις στήν ἐκτίμηση τῆς ὑποθέσεως ἐπί τῆς οὐσίας.

Θά ἠδύνατο νά ἀντιταχθεῖ ὅτι ἡ ἔρευνα τῆς ἁρμοδιότητος, κατά τήν ἔννοια τῆς Συμβάσεως, ἀπό τό δικαστήριο πού ἐπιλαμβάνεται αἰτήσει τοῦ ἐνάγοντος, εἶναι ἀνεπίτρεπτη γιά τόν ἐναγόμενο, κάτοικο ἑνός ἄλλου συμβαλλομένου κράτους, ὅταν, ὅπως στήν ὑπόθεση αὐτή, ἡ ἔρευνα τῆς ἁρμοδιότητος συμπίπτει μέ τό βάσιμο ἐπί τῆς οὐσίας τῆς ἀγωγῆς. Σέ μιά τέτοια περίπτωση, ἡ οὐσία τῆς ἀγωγῆς ἐξετάζεται πρίν διαπιστωθεῖ σύμφωνα μέ τούς κανόνες τῆς Συμβάσεως ἡ ἁρμοδιότης τοῦ ἐπιλαμβανομένου δικαστηρίου αἰτήσει τοῦ ἐνάγοντος.

Κατά τήν Ἐπιτροπή, ἡ περίπτωση αὐτή ὑπωσδήποτε δέν ἐπιτρέπει καμιά ἐκτίμηση πού νά ἀπομακρύνεται ἀπό τίς προαναφερθεῖσες ἀρχές. Ἡ ἔρευνα ἀπό τό ἐπιλαμβανόμενο δικαστήριο τῶν περιστατικῶν πού θεμελιώνουν τήν ἁρμοδιότητα ἔχει νομική σημασία γιά τήν ἐκτίμηση τῆς ἀγωγῆς, τόσο ὅσο ἀφορᾶ τήν ταυτότητα τῶν περιστατικῶν αὐτῶν, ὅσο καί σέ πολλές ἄλλες περιπτώσεις. Ἐπιπροσθέτως, δέν πρέπει νά παροραται ὅτι τό ἐπιλαμβανόμενο δικαστήριο δύναται συγχρόνως νά ἀποφανθεῖ ἐπί τῆς ἁρμοδιότητος καί ἐπί τῆς οὐσίας τῆς ἀγωγῆς κατά τήν διάρκεια τῆς ἰδίας προφορικῆς διαδικασίας, ἀκόμη καί ὅταν τόσο ἡ μιά ὅσο καί ἡ ἄλλη ἐξαρτῶνται ἀπό διαφορετικά συστατικά στοιχεῖα.

Οὔτε τό κείμενο, οὔτε τό νόημα τῶν διατάξεων τῆς Συμβάσεως περί ἁρμοδιότητος δέν ἐπιτρέπουν τήν σκέψη ὅτι δέν ὑφίσταται ἁρμοδιότης κατά τήν ἔννοια τῆς Συμβάσεως, ὅταν ἡ ἔρευνα τοῦ προβλήματος τῆς ἁρμοδιότητος συμπίπτει ἐξ ὁλοκλήρου ἤ ἐν

μέρει μέ τήν ἔρευνα τῶν περιστατικῶν πού θεμελιώνουν τήν ἀγωγή. Ἀντιθέτως, ἡ ἁρμοδιότης πρέπει νά ὑφίσταται ἀκόμα καί στίς περιπτώσεις αὐτές. Ἐξ ἄλλου, ἄν τό πρᾶγμα εἶχε ἄλλως, θά εἰσήγετο διάκριση πού δέν δικαιολογεῖται οὐσιαστικά, ὑπό τήν ἔννοια ὅτι σέ μιά διαφορά πού ἀναφέρεται πχ. στήν ἁρμοδιότητα τοῦ δικαστηρίου τοῦ τόπου ἐκπληρώσεως τῆς παροχῆς, ἡ ἀπόφαση θά ἐξαρτᾶται ἀπό τό ἄν ὁ τόπος ἐκπληρώσεως καθωρίσθη στήν σύμβαση, τῆς ὁποίας ἡ ὕπαρξη ἀμφισβητεῖται, ἤ ἀντιθέτως σέ μιά χωριστή σύμβαση.

Ἐπί τῇ βάσει αὐτῶν τῶν σκέψεων, ἡ Ἐπιτροπή προτείνει, στό ἐρώτημα πού ἔθεσε τό Bundesgerichtshof νά δοθεῖ ἡ ἀκόλουθη ἀπάντηση:

«Ὁ ἐνάγων δύναται νά ἐπιλέξει τό δικαστήριο τοῦ τόπου ἐκτελέσεως τῆς συμβάσεως κατά τό ἄρθρο 5 περίπτωση 1 τῆς Συμβάσεως περί ἁρμοδιότητος τῶν δικαστηρίων καί ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων ἐπί ἀστικῶν καί ἐμπορικῶν ὑποθέσεων, ἀκόμα καί ἄν ἡ κατάρτιση τῆς συμβάσεως πού θεμελιώνει τήν ἀγωγή ἀποτελεῖ ἀντικείμενο διαφορᾶς μεταξύ τῶν διαδίκων. Γιά νά διαπιστωθεῖ ποιό δικαστήριο ἔχει ἁρμοδιότητα, τό ἐπιλαμβανόμενο δικαστήριο ὀφείλει αὐτεπαγγέλτως νά ἐρευνήσει ἄν ἡ σύμβαση κατηρτίσθη μεταξύ τῶν μερῶν.»

III — Προφορική διαδικασία

Ἡ Effer SpA, ἐπικουρουμένη ἀπό τόν F. W. Beckensträter, δικηγόρο Φραγκφούρτης/Μάιν, καί ἡ Ἐπιτροπή τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, ἐκπροσωπουμένη ἀπό τόν W.-D. Krausse-Ablass δικηγόρο Düsseldorf, ἀνέπτυξαν προφορικῶς τίς παρατηρήσεις τους, στήν συνεδρίαση τῆς 29ης Ὀκτωβρίου 1981.

Ὁ γενικός εἰσαγγελεύς ἀνέπτυξε τίς προτάσεις του στήν συνεδρίαση τῆς 3ης Δεκεμβρίου 1981.

Σκεπτικό

1 Μέ διάταξη τῆς 29ης Ἰανουαρίου 1981, πού περιῆλθε στό Δικαστήριο τή 19η Φεβρουαρίου 1981, τό Bundesgerichtshof ὑπέβαλε, κατ' ἐφαρμογή τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 3ης Ἰουνίου 1971 περί ἑρμηνείας ἀπό τό Δικαστήριο τῆς Συμβάσεως τῆς 27ης Σεπτεμβρίου 1968 περί ἁρμοδιότητος τῶν δικαστηρίων καί ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων ἐπί ἀστικῶν καί ἐμπορικῶν ὑποθέσεων, προδικαστικό ἐρώτημα ὡς πρός τήν ἑρμηνεία τοῦ ἄρθρου 5 περίπτωση 1 τῆς Συμβάσεως αὐτῆς, τό ὁποῖο ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Τό πρόσωπο πού ἔχει τήν κατοικία του στό ἔδαφος συμβαλλομένου κράτους δύναται νά ἐναχθεῖ σέ ἄλλο συμβαλλόμενο κράτος:

ἄν πρόκειται διά διαφορά ἐκ συμβάσεως, ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τοῦ τόπου ὅπου ἐξετελέσθη ἤ πρέπει νά ἐκτελεσθεῖ ἡ ἐνοχή πού συνιστᾶ τήν βάση τῆς ἀγωγῆς·

. . .» [1].

1 — Ἀνεπίσημη μετάφραση.

2 Τό ἐρώτημα αὐτό ἀνέκυψε στό πλαίσιο διαφορᾶς μεταξύ τῆς ἑταιρίας Effer SpA, Castel Maggiore (Μπολώνια — Ἰταλία) καί τοῦ Kantner, μηχανικοῦ-συμβούλου ἐπί θεμάτων εὑρεσιτεχνίας, ἐγκατεστημένου στήν Darmstadt (Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας).

3 Ἡ Effer SpA, ἀναιρεσείουσα στήν κυρία δίκη, εἶναι ἐπιχείρηση κατασκευῆς γερανῶν. Οἱ γερανοί αὐτοί διετίθεντο στό ἐμπόριο στήν Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας, ἀπό τήν ἑταιρία Hydraulikkran (ἐφ' ἑξῆς: Hykra). Μετά τήν ἐφεύρεση μιᾶς νέας συσκευῆς ἀπό τήν Effer, ἔπρεπε νά διαπιστωθεῖ ἄν ἡ πώληση τῆς συσκευῆς αὐτῆς ἔθιγε ἤδη κατοχυρωμένα δικαιώματα εὑρεσιτεχνίας. Πρός τόν σκοπό αὐτό ἡ Hykra, κατόπιν συζητήσεως μέ τήν Effer τόν Δεκέμβριο 1971, ἀνέθεσε στόν Kantner, μηχανικό-σύμβουλο, νά προβεῖ σέ ἔρευνες στήν Γερμανία. Ἡ διαφορά μεταξύ τῶν διαδίκων στήν κυρία δίκη ἀναφέρεται στό ἄν ἡ Hykra, ἡ ὁποία ἐν τῶν μεταξύ ἐπτώχευσε, εἶχε δώσει ἐντολή στόν Kantner ἐν ὀνόματι τῆς Effer ἤ ἐν ὀνόματι της. Πρός καταβολήν τῆς ἀμοιβῆς του — τῆς ὁποίας τό ὕψος δέν ἀμφισβητεῖται — ὁ Kantner ἤσκησε ἀγωγή ἐνώπιον ἑνός γερμανικοῦ δικαστηρίου τόν Δεκέμβριο 1974. Ἡ ἑταιρία Effer ἀμφισβήτησε ὅτι ἐδημιουργήθησαν συμβατικές σχέσεις μεταξύ αὐτῆς καί τοῦ μηχανικοῦ-συμβούλου. Ἀπό τήν προβαλλομένη ἀνυπαρξία συμβάσεως, ἡ Effer συνάγει ὅτι τά γερμανικά δικαστήρια δέν εἶναι ἁρμόδια. Τά πρωτοβάθμια καί δευτεροβάθμια γερμανικά δικαστήρια ἔκαναν δεκτή τήν ἀγωγή τοῦ Kantner. Ἡ Effer ἤσκησε τότε ἀναίρεση ἐνώπιον τοῦ Bundesgerichtshof, τό ὁποῖο ἀπεφάσισε νά ἀναβάλει τήν ἔκδοση ὁριστικῆς ἀποφάσεως καί νά ὑποβάλει στό Δικαστήριο τό ἀκόλουθο προδικαστικό ἐρώτημα:

«Ὁ ἐνάγων ἔχει τήν εὐχέρεια νά ἐπιλέξει ὡς κατά τόπο ἁρμόδιο τό δικαστήριο τοῦ τόπου ἐκτελέσεως τῆς συμβάσεως, σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 5 περίπτωση 1 τῆς Συμβάσεως, ἀκόμη καί ὅταν ἀμφισβητεῖται ἡ σύναψη τῆς συμβάσεως ἀπό τήν ὁποία πηγάζει ἡ ἀξίωση πού ἀποτελεῖ τήν βάση τῆς ἀγωγῆς;»

4 Ὁ Kantner, ἀναιρεσίβλητος στήν κυρία δίκη, καί ἡ Ἐπιτροπή τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ ἀπάντηση στό ἐρώτημα αὐτό πρέπει νά εἶναι καταφατική. Ἡ κυβέρνηση τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου, μολονότι δέν συμμερίζεται πλήρως τήν ἄποψη αὐτή, ὑποστηρίζει πάντως ὅτι ἡ ἀμφισβήτηση περί τήν ὕπαρξη τῆς συμβάσεως δέν ἐμποδίζει τήν ἐφαρμογή τοῦ κανόνος τοῦ ἄρθρου 5 περίπτωση 1 τῆς Συμβάσεως, ὑπό τόν ὅρο ὅτι ἡ ἐνοχή ἔχει, ἐκ πρώτης ὄψεως, συμβατικό χαρακτήρα καί ὅτι ὁ ἐνάγων ἀσκεῖ τήν ἀγωγή καλοπίστως. Μόνο ἡ ἑταιρία Effer ὑποστήριζε ὅτι ὁ ἐνάγων δέν δύναται νά ἐπιλέξει ὡς κατά τόπο ἁρμόδιο τό δικαστήριο τοῦ τόπου ἐκτελέσεως τῆς συμβάσεως, ὅταν ἡ ὕπαρξη τῆς συμβάσεως πού συνιστᾶ τήν βάση τῆς ἀγωγῆς τελεῖ ὑπό ἀμφισβήτηση.

5 Είναι βέβαιο ότι τό γράμμα τοῦ ἄρθρου 5 περίπτωση 1 τῆς συμβάσεως δέν εἶναι, ὡς πρός τό ἐπίδικο σημεῖο, σαφές. Ἐνῶ ἡ διατύπωση τῆς διατάξεως αὐτῆς περιέχει στό γερμανικό κείμενο τήν ἔκφραση «... Vertrag oder Ansprüche aus einem Vertrag» ἡ γαλλική καί ἰταλική ἀπόδοση περιέχουν ἀντιστοίχως, τήν ἔκφραση «... en matière contractuelle» καί «... in materia contrattuale». Ὑπό τίς προϋποθέσεις αὐτές, λαμβανομένης ὑπ' ὄψη τῆς ἀνομοιομορφίας μεταξύ τῶν διαφόρων γλωσσικῶν ἀποδόσεων τοῦ ἀνωτέρω ἄρθρου, γιά νά ἀνευρεθεῖ ἡ ζητουμένη ἀπό τό ἐθνικό δικαστήριο ἑρμηνεία, πρέπει ἡ διάταξη αὐτή νά ἐξετασθεῖ ὑπό τό φῶς τόσο τοῦ ἀντικειμένου καί τοῦ σκοποῦ τῆς συμβάσεως, ὅσο καί τῆς ἀλληλουχίας της μέ τίς λοιπές διατάξεις τῆς συμβάσεως.

6 Ἀπό τίς διατάξεις τῆς συμβάσεως καί κυρίως ἀπό τό προοίμιό της προκύπτει ὅτι ἡ σύμβαση ἔχει κατ' οὐσία, ὡς ἀντικείμενο τήν ἐνίσχυση τῆς νομικῆς προστασίας τῶν ἐντός τῆς Κοινότητος ἐγκατεστημένων προσώπων. Πρός τόν σκοπό αὐτό ἡ σύμβαση προβλέπει σύνολο κανόνων, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ὡς στόχο μεταξύ ἄλλων νά ἐμποδίσουν τήν ταυτόχρονη σώρευση ἐκκρεμῶν δικῶν ἐντός δύο ἤ περισσοτέρων Κρατῶν μελῶν, καί πού ἐπιτρέπουν, πρός τό συμφέρον τῆς ἀσφαλείας τοῦ δικαίου καί τῶν διαδίκων τόν καθορισμό τοῦ ἐθνικοῦ δικαστηρίου τό ὁποῖο εἶναι τό πλέον ἁρμόδιο κατά τόπο γιά νά ἐπιληφθεῖ μιᾶς διαφορᾶς.

7 Ἀπό τό σύνολο τῶν διατάξεων τῆς συμβάσεως καί κυρίως ἀπό τίς διατάξεις τοῦ τμήματος 7, προκύπτει ὅτι, στίς ἀναφερόμενες στό ἄρθρο 5 περίπτωση 1 τῆς συμβάσεως περιπτώσεις, ἡ ἁρμοδιότης τοῦ ἐθνικοῦ δικαστηρίου νά ἀποφανθεῖ ἐπί ζητημάτων σχετικῶν μέ μία σύμβαση, περιλαμβάνει καί τό ζήτημα τῆς ἐκτιμήσεως τοῦ ἄν ὑπάρχουν τά θεμελιοῦντα τήν ἴδια τήν σύμβαση περιστατικά, καθ' ὅσον μία τέτοια ἐκτίμηση εἶναι ἀπαραίτητη γιά νά ἐπιτρέψει στό ἐπιλαμβανόμενο ἐθνικό δικαστήριο νά θεμελιώσει τήν ἁρμοδιότητά του δυνάμει τῆς συμβάσεως. Στήν ἀντίθετη περίπτωση, ὑφίσταται ὁ κίνδυνος οἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 5 τῆς συμβάσεως νά στερηθοῦν τῆς νομικῆς τους σημασίας, ἐφ' ὅσον θά ἐγίνετο δεκτό ὅτι ἀρκεῖ ὁ ἰσχυρισμός ἑνός διαδίκου περί τοῦ ἀνυποστάτου τῆς συμβάσεως γιά νά ἐμποδισθεῖ ἡ ἐφαρμογή τοῦ περιεχομένου στίς ἐν λόγω διατάξεις κανόνος. Ἀντιθέτως, οἱ στόχοι καί, τό πνεῦμα τῆς συμβάσεως ἀπαιτοῦν τέτοια ἑρμηνεία τῶν ἀνωτέρω διατάξεων, ὥστε τό καλούμενο νά ἐπιλύσει διαφορά ἐκ συμβάσεως δικαστήριο, νά δύναται νά ἐλέγχει, ἀκόμη καί αὐτεπαγγέλτως τίς οὐσιώδεις προϋποθέσεις τῆς ἁρμοδιότητός του, ἐν ὄψει σαφῶν καί οὐσιωδῶν στοιχείων, προσκομιζομένων ἀπό τόν ἐνδιαφερόμενο διάδικο, τά ὁποῖα ἀποδεικνύουν τό ὑποστατό ἤ ἀνυπόστατο τῆς συμβάσεως. Ἡ ἑρμηνεία αὐτή, ἐξ ἄλλου, συμφωνεῖ μέ τήν ἀπόφαση τῆς 14ης Δεκεμβρίου 1977 (Sanders κατά Van der Putte, 73/77, Rec. σ. 2383), ὡς πρός τήν ἁρμοδιότητα ἐπί μισθώ-

σεων ἀκινήτων (ἄρθρο 16, περίπτωση 1 τῆς συμβάσεως), τῶν δικαστηρίων τοῦ κράτους στό ὁποῖο εὑρίσκεται τό ἀκίνητο. Στήν ὑπόθεση αὐτή τό Δικαστήριο ἔκρινε ὅτι τέτοια ἁρμοδιότης ὑφίσταται καί ἄν ἀκόμη τό ἀντικείμενο τῆς διαφορᾶς ἀναφέρεται «στήν ὕπαρξη» τῆς συμβάσεως μισθώσεως.

8 Συνεπῶς, ἡ ἀπάντηση στό ἐρώτημα, πού ὑπέβαλε τό Bundesgerichtshof εἶναι ὅτι ὁ ἐνάγων δύναται νά ἐπιλέξει ὡς κατά τόπο ἁρμόδιο τό δικαστήριο τοῦ τόπου ἐκτελέσεως τῆς συμβάσεως, σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 5 παράγραφος 1 τῆς συμβάσεως τῆς 27ης Σεπτεμβρίου 1968 περί ἁρμοδιότητος τῶν δικαστηρίων ἐπί ἀστικῶν καί ἐμπορικῶν ὑποθέσεων, ἀκόμη καί ἄν ἡ κατάρτιση τῆς συμβάσεως, πού ἀποτελεῖ τήν βάση τῆς ἀγωγῆς, τελεῖ ὑπό ἀμφισβήτηση μεταξύ τῶν διαδίκων.

Ἐπί τῶν δικαστικῶν ἐξόδων

Τά ἔξοδα στά ὁποῖα ὑπεβλήθησαν τό Ἡνωμένο Βασίλειο καί ἡ Ἐπιτροπή τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, πού κατέθεσαν παρατηρήσεις στό Δικαστήριο, δέν ἀποδίδονται· δεδομένου ὅτι ἡ παρούσα διαδικασία ἔχει ὡς πρός τούς διαδίκους τῆς κυρίας δίκης τόν χαρακτῆρα παρεμπίπτοντος πού ἀνέκυψε ἐνώπιον τοῦ ἐθνικοῦ δικαστηρίου, σ' αὐτό ἐναπόκειται νά ἀποφανθεῖ ἐπί τῶν δικαστικῶν ἐξόδων.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρῶτο τμῆμα)

κρίνοντας ἐπί τοῦ ἐρωτήματος πού τοῦ ὑπέβαλε τό Bundesgerichtshof μέ διάταξη τῆς 29ης Ἰανουαρίου 1981, ἀποφαίνεται:

Ὁ ἐνάγων δύναται νά ἐπιλέξει ὡς κατά τόπο ἁρμόδιο δικαστήριο τοῦ τόπου ἐκτελέσεως τῆς συμβάσεως, σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 5 περίπτωση 1 τῆς συμβάσεως τῆς 27ης Σεπτεμβρίου 1968 περί ἁρμοδιότητος τῶν δικαστηρίων καί

ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων ἐπί ἀστικῶν καί ἐμπορικῶν ὑποθέσεων, ἀκόμη καί ἄν ἡ κατάρτιση τῆς συμβάσεως, πού ἀποτελεῖ τήν βάση τῆς ἀγωγῆς, τελεῖ ὑπό ἀμφισβήτηση μεταξύ τῶν διαδίκων.

Bosco O'Keeffe Koopmans

Ἐδημοσιεύθη σέ δημοσία συνεδρίαση στό Λουξεμβοῦργο στίς 4 Μαρτίου 1982.

Ὁ γραμματεύς

P. Heim

Ὁ πρόεδρος τοῦ πρώτου τμήματος

G. Bosco

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΩΣ GERHARD REISCHL ΠΟΥ ΑΝΕΠΤΥΧΘΗΣΑΝ ΣΤΙΣ 3 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1981 [1]

Κύριε πρόεδρε
κύριοι δικαστές,

Τό πρόβλημα, ἐπί τοῦ ὁποίου ἀναπτύσσω σήμερα τίς προτάσεις μου, ἀφορᾶ τό ἄρθρο 5 περίπτωση 1 τῆς συμβάσεως περί ἀρμοδιότητος τῶν δικαστηρίων καί ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων ἐπί ἀστικῶν καί ἐμπορικῶν ὑποθέσεων, πού ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Τό πρόσωπο πού ἔχει τήν κατοικία του στό ἔδαφος συμβαλλομένου κράτους δύναται νά ἐναχθεῖ σέ ἄλλο συμβαλλόμενο κράτος:

1. ἄν πρόκειται γιά διαφορά ἐκ συμβάσεως, ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τοῦ τόπου ὅπου ἐξετελέσθη ἤ πρέπει νά ἐκτελεσθεῖ ἡ ἐνοχή πού συνιστᾶ τήν βάση τῆς ἀγωγῆς [2].

Τό Bundesgerichtshof ἐπιθυμεῖ σχετικῶς, νά πληροφορηθεῖ ἄν ὁ ἐνάγων δύναται νά ἐπιλέξει ὡς κατά τόπο ἁρμόδιο δικαστήριο, τό δικαστήριο αὐτό ἀκόμη καί ἄν ἡ κατάρτιση τῆς συμβάσεως πού ἀποτελεῖ τήν βάση τῆς ἀγωγῆς τελεῖ ὑπό ἀμφισβήτηση μεταξύ τῶν διαδίκων.

Ἡ ἀναιρεσείουσα στήν κυρία δίκη εἶναι μία ἐπιχείρηση πού ἔχει τήν ἕδρα της στήν Ἰταλία καί ἡ ὁποία κατασκευάζει γερανούς. Οἱ γερανοί αὐτοί διατίθενται στό ἐμπόριο στήν Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας ἀπό τήν ἑταιρία Hydraulikkran, μέ ἕδρα τήν Böblingen, ἡ ὁποία ὡς γνωστό, ἐκηρύχθη σέ κατάσταση πτωχεύσεως — τόν Ὀκτώβριο 1974. Προκειμένου νά καθορισθεῖ ἄν ἡ πώληση ἑνός μηχανήματος πού ἐπενόησε ἡ ἐνάγουσα προσέβαλλε κατοχυρωμένα δικαιώματα εὑρεσιτεχνίας, ἔπρεπε νά γίνουν ὁρισμένες ἔρευνες στήν Γερμανία ἀπό ἕνα μηχανικόσύμβουλο ἐπί θεμάτων διπλωμάτων εὑρεσιτεχνίας. Γιά τόν σκοπό αὐτό — ἔτσι ἀντιλαμβάνομαι τήν διάταξη περί παραπομπῆς

1 — Μετάφραση ἀπό τά γερμανικά.

2 — Ἀνεπίσημη μετάφραση.